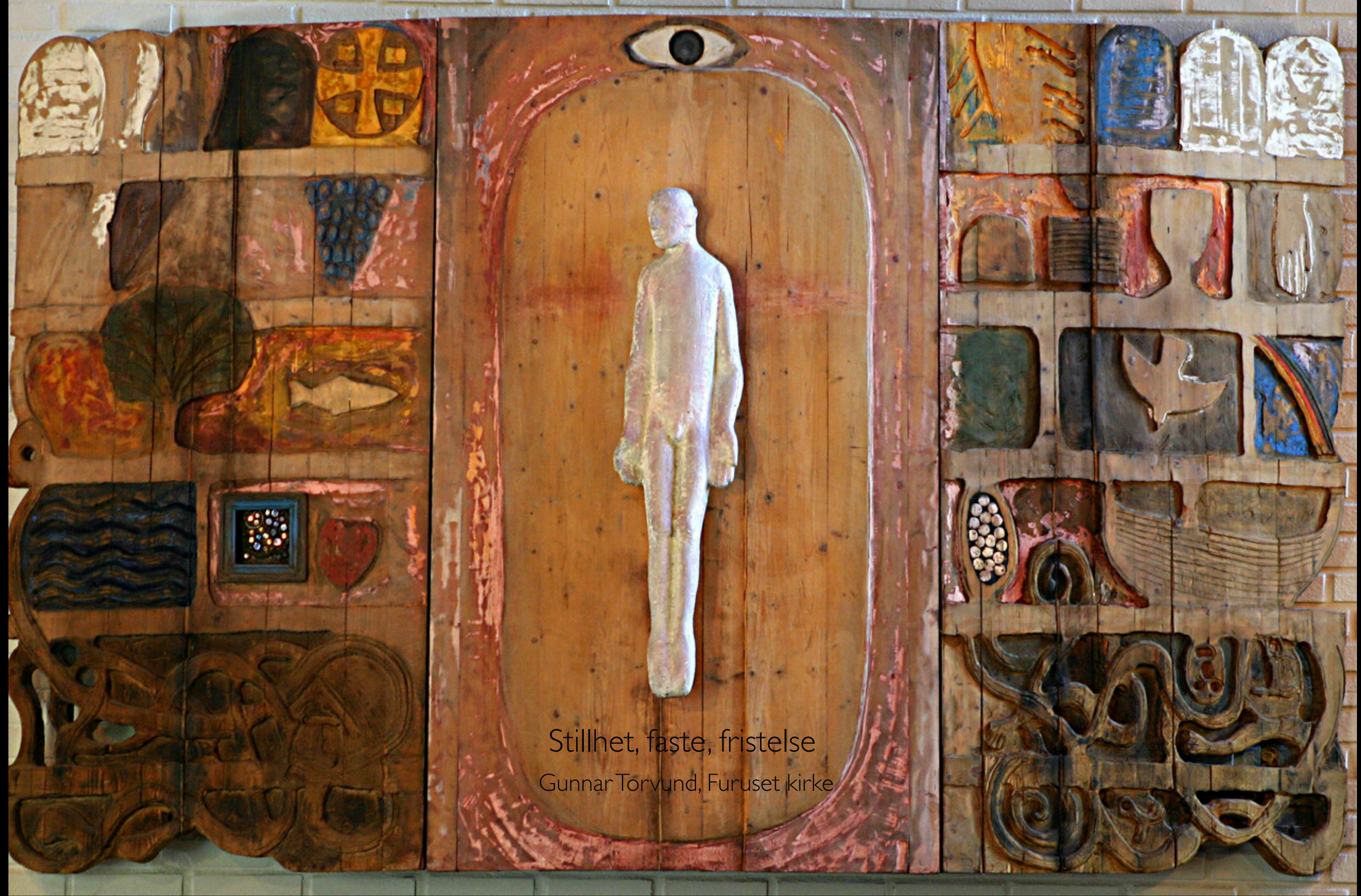

Stillhet, faste, fristelse
Gunnar Torvund, Furuset kirke

Ein heim (utdrag)

Helge Torvund

Frå Liljevilje 2020

Eg vil at dette diktet skal vera ein heim
Eg vil at dette diktet skal opna ein tung port
Eg vil at dette diktet skal teikna ein stor sirkel
Og eg vil at alle som stig inn i denne sirkelen
skal kjenna seg trygge, kjenna seg heime,
kjenna seg verna og tekne vare på

Eg vil at dette diktet skal stryka alle kinn
Og halda om alle skuldrer som treng det
Eg vil at dette diktet skal ta imot all sorg
all fortvilning og avmakt og motløyse
At dette skal vera eit dikt som kan
ta opp i seg alt som er meningslaust
og løysa det opp i morgonlyset
som er samla i dis og dogg og tårer

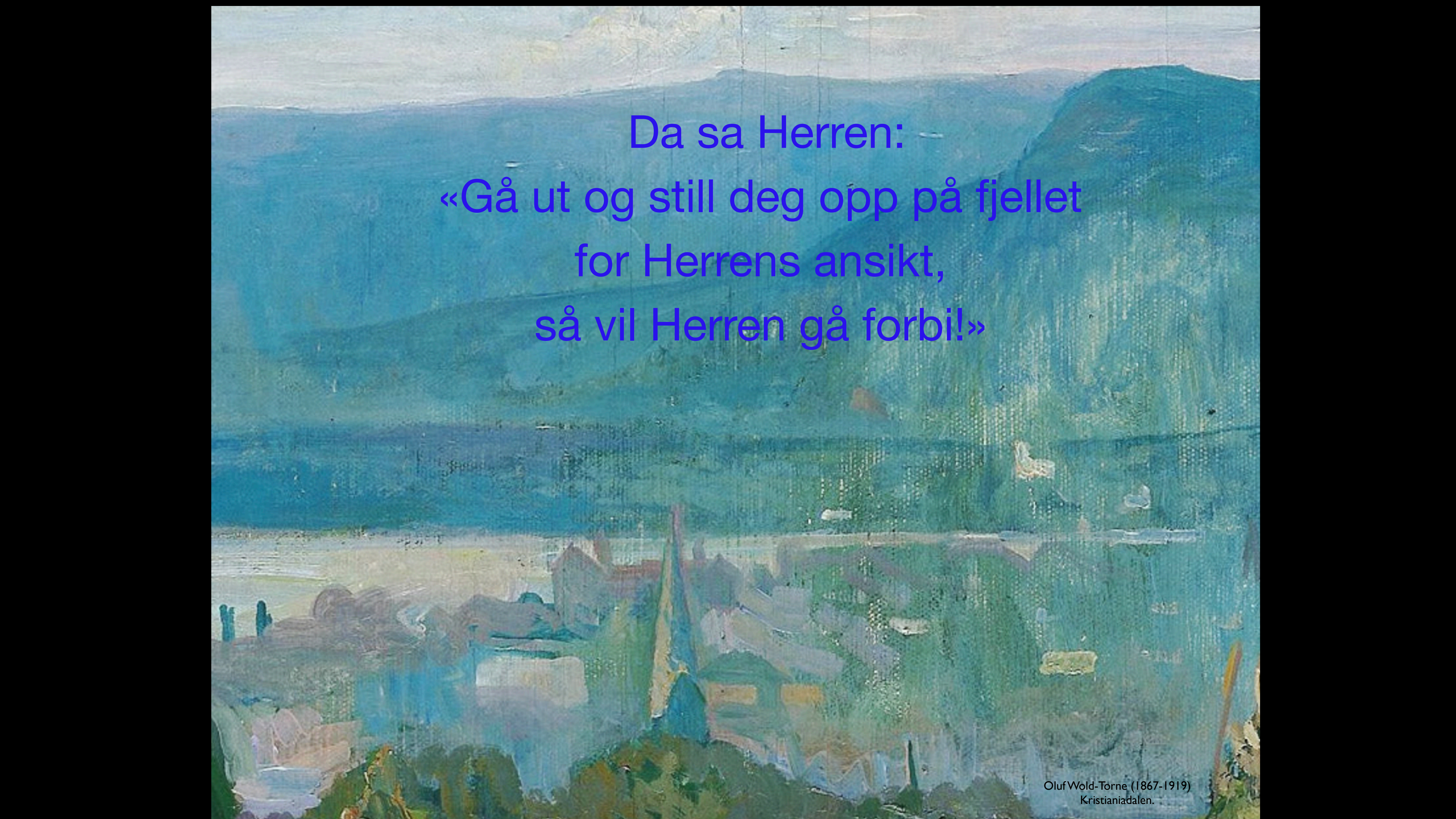
Beklager at det bare er utdrag.
Jeg har ikke lov å legge ut hele tekster uten tillatelse.

Da kom Herrens ord til Elia, og det lød så:
– **Hvorfor er du her, Elia?**

– Jeg har vist brennende iver for Herren, hærskares Gud.
For israelittene har forlatt din pakt, dine altere har de revet ned,
og dine profeter har de drept med sverd.
Jeg er den eneste som er igjen, og nå står de meg etter livet.

- Fortellingen om Elia på Karmel står i 1. Kong 18.16 og fortellingen om stillhet i 19.9

The background of the slide is a painting by Oluf Wold-Torne, titled 'Kristianiadalen'. It depicts a coastal scene with a large, steep mountain in the background, a body of water in the middle ground, and a small town with several buildings in the foreground. The painting is characterized by its use of blue and green tones, with visible brushstrokes and a somewhat abstract, impressionistic style. The text is overlaid on the upper half of the painting.

Da sa Herren:
«Gå ut og still deg opp på fjellet
for Herrens ansikt,
så vil Herren gå forbi!»

Foran Herren kom en stor og sterk storm
som kløvde fjell og knuste klipper,
men Herren var ikke i stormen.

Thorvald Erichsen (1868-1939)
Fra stoa i Holmsbu

Etter stormen kom et jordskjelv,
men Herren var ikke i jordskjelvet.

Etter jordskjelvet en ild,
men Herren var ikke i ilden.

Thorvald Erichsen (1868-1939)
Fra Holmsbu 1939

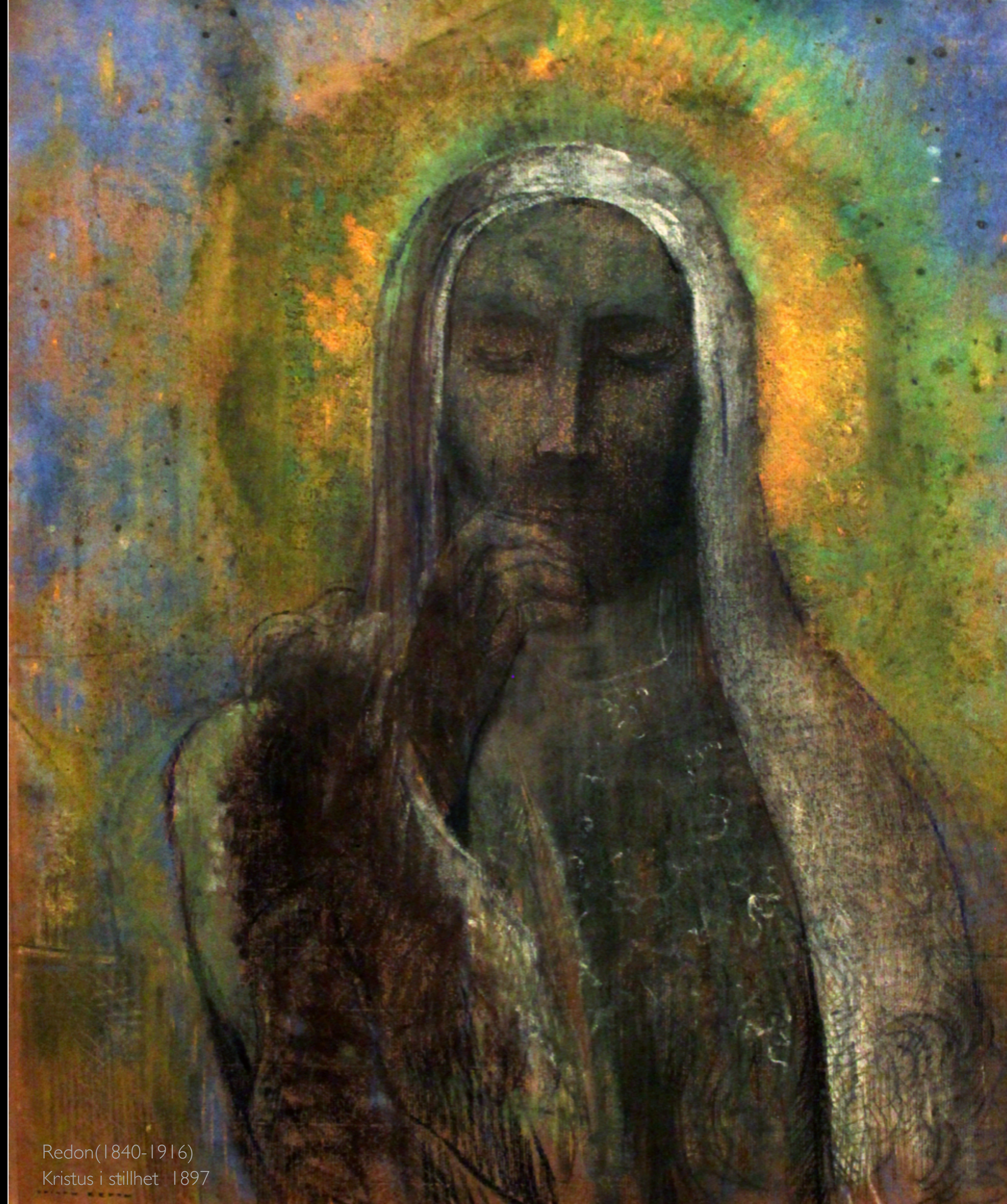

Etter ilden kom lyden av kjær stillhet

Da Elia hørte den, dro han kappen for ansiktet,
gikk ut og stilte seg i huleåpningen.
Da lød det en stemme som igjen sa:
«Hvorfor er du her, Elia?»

Redon(1840-1916)
Kristus i stilhet 1897

Redon(1840-1916)
Kristus i stillhet 1897

Jesus blir fristet i ørkenen

Briton Rivière (1840-1920)
Fristelsen i ørkenen 1898

Ilya Efimovich Repin (1844-1930)
«Følg meg» Jesu fristelse.

Ilya Efimovich Repin (1844-1930)
Vik bak meg, Satan. 1894

Carl Bloch (1834-1890)
Jesus avviser Satan. 1850

Gustav Doré (1832-1883)

Gunnar Torvund (1948-2019) Ansikt med blått

Gunnar Torvund (1948-2019) Kirke i Bergen

Anatoly Shumkin (1984-) Agony

Gauguin (1848-1903) The Agony in the Garden 1889

Brødrene Karamasov

Av Fjodor Dostojevskij (1821-1881)

Brødrene Karamasov ble skrevet i 1879-1880.

Den regnes som høydepunktet i Dostojevskijs forfatterskap.

På bakgrunn av en mordgåte drøfter dikteren
livets viktigste spørsmål: Kan mennesket leve uten Gud?

Hovedpersonen i romanen er den yngste av tre brødre,
Aljosja (Aleksej) – Den fromme som vil gå i kloster hos Sosima
Den eldste heter **Mitja** (Dimitrij). Militær.
Ivan er fritenkeren, den intellektuelle.

Faren er godseier og heter **Fjodor Karamasov**.
Fjodor var ussel og lastefull. Enfoldig,
men meget flink til å ta vare på sine små skitne pengeaffærer.
Han var vellystingen og løp etter alle skjørt som fristet ham.
Fjodor hadde poser under øynene, råtne tenner
og et motbydelig lystent utseende.
(Han har samme forn²²avn som forfatteren)

Ivan reiser det klassiske spørsmålet:
Hvordan kan en tro på en god gud når småbarn mishandles
og når verden er så grusom som den er?

Ivan nevner for Aljosja
konkrete eksempler på barnemishandling.
Det er en grusom verden på alle måter.
(Og vi tenker på Sudan, Gaza, Ukraina osv)

På denne bakgrunn, sier Ivan, skynder jeg meg
å levere inngangsbilletten tilbake.

Jeg fornekter ikke Gud, Aljosja,
jeg sender ham bare høfligst billetten tilbake.
Jeg aksepterer ikke at³ verden er slik den er.

Aljosja:

Du glemmer han som har gitt sitt blod for alt og alle!

Ivan:

Å, nei, da. Jeg har ikke glemt ham.

For et år siden laget jeg et poem om ham.

Det heter Storinkvisitoren.

Det intense høydepunktet i Dostojevskijs teologi
finner vi i det berømte kapitlet

Storinkvisitoren.

Fritenkeren Ivan
legger frem sin uttenkte historie
for sin fromme bror, munken Aljosja.
Ivan forteller,
men stanser opp innimellom
og liksom diskuterer fortellingen og innholdet
med Aljosja.

Her starter fortellingen om Storinkvisitoren.
Vi er ved katedralen i Sevilla i Spania.
Den ble bygd i perioden 1401-1528
og Dostojevskij legger handlingen til 1500-tallet.

Storinkvisitoren brenner kjettere.
Hver dag tenner han kjetterbål til Guds ære,
så sent som i går hadde et hundretalls kjettere her
blitt brent i en «storslått autodafé» ad majorem gloriam Dei,
i nærvær av kongen, hoffet, riddere og kardinaler og de deiligste hoffdamer
og i påsyn av hele Sevillas tallrike befolkning.

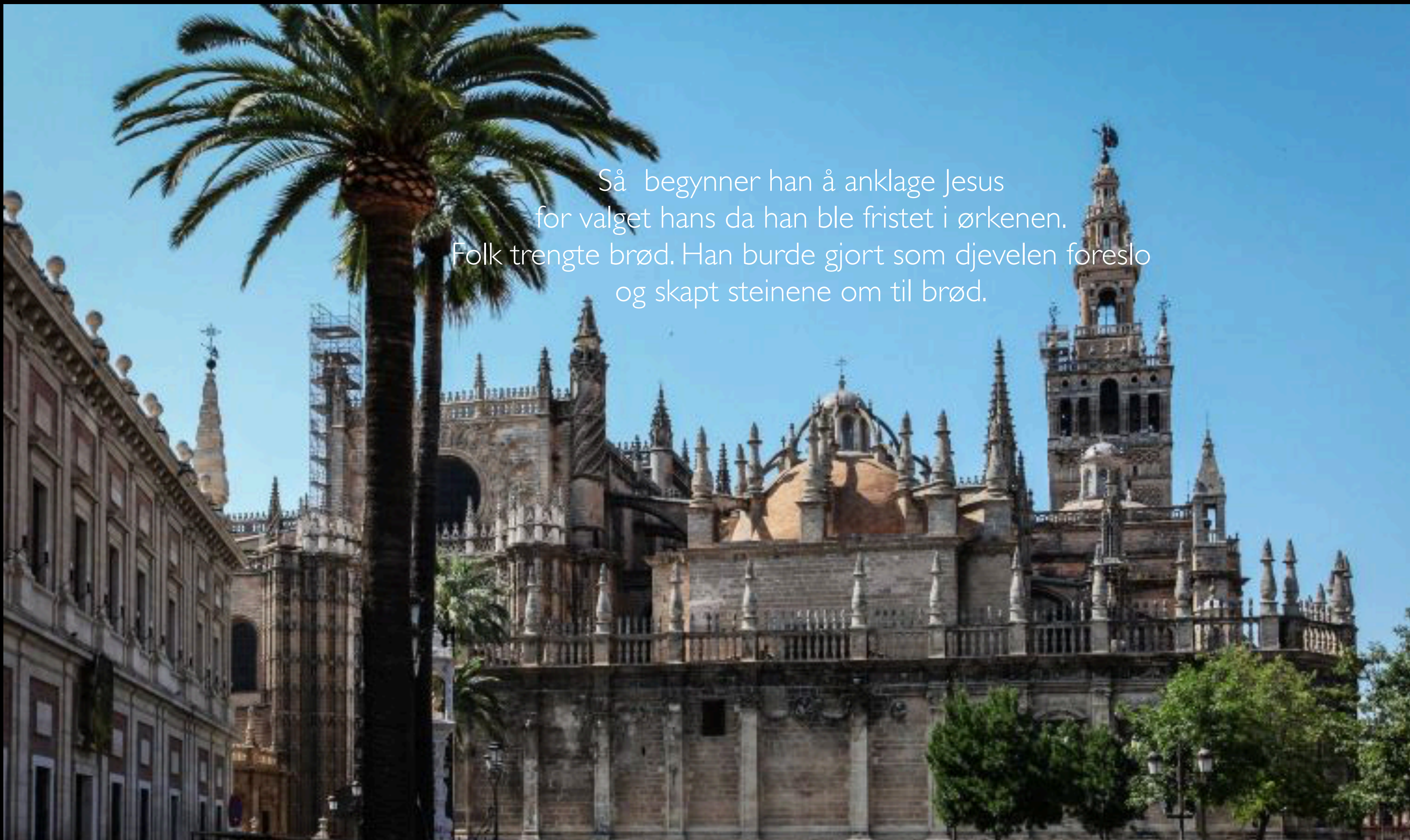

Jesus synes inderlig synd på folket
og bestemmer seg til å vise seg for dem her.
Han kommer og begynner å helbrede som
da han gikk på jorden tidligere.

Men plutselig kommer Storinkvisitoren.
Han arresterer Jesus.

Så begynner han å anklage Jesus
for valget hans da han ble fristet i ørkenen.
Folk trengte brød. Han burde gjort som djevelen foreslo
og skapt steinene om til brød.

Storinkvisitoren budskap til Jesus

Du ga menneskene for mye frihet

Friheten er en byrde for de fleste; den skaper angst og ansvar de ikke makter å bære.

Du burde gitt dem lykke istedenfor frihet

Djevelens tre spørsmål uttrykker dype sannheter du ikke burde avvist:

Brød, mirakler og makt.

Storinkvisitoren hevder at kirken har korrigert Jesu verk ved å ta imot det han avviste: brød, mirakel og makt.

Gjennom dette kan kirken tilby menneskene trygghet og kollektiv lykke.

Jesu kjærlighetsideal er alt for kravstort

Å kreve at mennesker selv velger det gode uten ytre tvang, innebærer å stille dem overfor et nesten umulig ideal. Resultatet er skyld og fortvilelse.

Kirken har derfor gjort kristendommen lettere: den gir regler, autoritet og absolusjon. Den tar ansvaret bort fra individet. I stedet for fri kjærlighet får menneskene trygg underkastelse. Inkvisitoren hevder at dette er mer humant enn Jesu radikale frihetskrav.

Mennesker flest er svake og frykter frihet.

De trenger brød
(materiell trygghet), mirakler (tegn) og autoritet (makt).

Kirken har derfor korrigert hans verk ved å gi menneskene
det de egentlig ønsker.

En styrt og trygg menneskehet er lykkeligere enn en fri,
men urolig menneskehet.

Jesus avviste disse virkemidlene og krevde fri, indre tro.

Jesus er taus mens storinkvisitoren taler

Han bare lytter stille.

Kysset

Fangens taushet føles trykkende for Storinkvisitoren.

Han har lagt merke til at fangen hele tiden lyttet til ham med spent oppmerksomhet og tydeligvis ikke ville komme med noen innvendinger.

Den gamle ønsker at han skal si noe, selv om det blir et strengt og forferdelig svar.

Men isteden går Jesus bare frem til den gamle og kysser hans bleke, nittiårige lepper. Det er hele hans svar. Den gamle farer sammen. Det går en trekning over hans ansikt; han går bort til døren, åpner den og sier: «Gå bort, og kom ikke mer tilbake ... kom aldri mer igjen ... aldri, aldri!”

Og så slipper han fangen ut på «byens mørke torvplass”. Fangen går.

- Og den gamle? Kysset brenner i hans hjerte, men han står fast ved sin gamle ide.

Julie Lonneman (nålevende kunstner) Faste

Pieter Bruegel d.e. (1525-1569) Kampen mellom karneval og faste.